

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi jakeluvelvoitteen joustomekanismista

LAUSUNTOTIIVISTELMÄ LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI

Työ- ja elinkeinoministeriö pyysi 24.1.2025 Lausuntopalvelu.fi:n kautta lausuntoja luonnokseen valtioneuvoston asetukseksi koskien jakeluvelvoitteen joustomekanismia. Lausuntopyyntö lähetettiin erityisesti seuraaville tahoille: AFRY Finland Oy, Autoalan Tiedotuskeskus, Autotuoajat ja -teollisuus ry, Bioenergia ry, Carbon Analytics Finland Oy, Carbonaide Oy, Compensate-säätiö, Enemi Oy, Gasum Oy, Hankkija, Hiilensidonta ry, Ilmastopaneeli, Inspecta Sertifiointi Oy, Keskuskauppakamari, liikenne- ja viestintäministeriö, Luonnonvarakeskus, Oy Lykkan Ab, Maa- ja metsätalousministeriö, Maanvaalijat Oy, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, North European Oil Trade Oy, Neste Oyj, oikeusministeriö, Perspectives Climate Group, SEO, S-ryhmä, St1 Oy, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen ympäristökeskus, Oy Teboil Ab, Tilastokeskus, UPM Oyj ja ympäristöministeriö.

Lausunnonantajat

Luonnoksesta annettiin yhteensä 42 lausuntoa. Lausunnon antoivat:

- liikenne- ja viestintäministeriö,
- maa- ja metsätalousministeriö,
- ympäristöministeriö,
- Energiavirasto,
- Bioenergia ry,
- Carbonaide Oy,
- Carboreal Oy,
- Climate Analytics Finland Oy,
- Demeca Oy,
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK,
- Elävä Itämeri säätiö sr (Baltic Sea Action Group BSAG),
- Energiateollisuus ry,
- Finnwatch Oy,
- Fortum Oyj,
- Helen Oy,
- Hiilensidonta ry,
- Keskuskauppakamari,
- Luonnonvarakeskus,
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry,
- Maanomistajain Liitto,
- Maanvaalija Oy,
- Metsä Group,
- Metsäteollisuus ry,
- Neova Oy,
- Neste Oyj,

- North European Oil Trade Oy,
- Perspectives Climate Group,
- Pohjois-Pohjanmaan ELY,
- Sahateollisuus ry,
- Skoggi Oy,
- Soilfood Oy,
- St1 Nordic Oy,
- Suomen Biokierto ja Biokaasu ry,
- Suomen ilmastopaneeli,
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry,
- Suomen yhteismetsät ry,
- Suomen ympäristökeskus SYKE,
- Suomen Yrittäjät,
- Tilastokeskus,
- Valio Oy,
- Vantaan Energia Oy ja
- WWF Suomi.

Tähän lausuntokoosteeseen on koottu ja tiivistetty lausuntoantajien keskeiset näkemykset, huomiot ja muutosehdotukset ryhmiteltynä asiakokonaisuuksiin.

Yleisiä huomioita asetusluonnoksesta

Suurin osa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti jakeluvelvoitteen joustomekanismin käyttöönottoon. Lausuntopalautteessa korostui kuitenkin tarve tarkemmille kriteereille, selkeille määritelmille ja kansainvälisten standardien noudattamiselle. Useat lausunnonantajat korostavat joustomekanismin potentiaalia edistää kustannustehokkaita päästövähennyksiä ja hiilensidontaa, mutta samalla tuovat esiin mekanismin monimutkaisuuden ja siihen liittyvät epävarmuudet.

Monet myös kritisoivat sitä, että asetusehdotus ei sisältänyt yksityiskohtaisia vaatimuksia esimerkiksi hyväksyttävien menetelmien osalta. Useiden lausunnonantajien mielestä asetus antaa toimijoille liian laajat vapaudet hankkeiden toteuttamiseen ja ilmastovaikutusten arviointiin. Liikenne- ja viestintäministeriö piti ongelmallisena sitä, että perusuraskenaarion määrittely jätettäisiin toimenpiteen toteuttajan tai todentajan tehtäväksi. Myös Energiavirasto katsoi tällä tavoin jätettävän sille merkittävää vastuuta ja valtaa toimien hyväksyttävyyden arvioinnissa. Joidenkin lausunnonantajien mielestä tämä on kuitenkin tarkoituksenmukaista, ottaen huomioon kansainvälisten sertifiointiohjelmien jatkuvan kehityksen.

Myös maankäyttösektorin toimien mukaan ottaminen jakoi lausunnonantajien näkemyksiä.

Muutamissa lausunnoissa peräänkuulutettiin ei merkittävä haittaa -periaatteen (do no significant harm) sisällyttämistä mekanismin hyväksymiskriteereihin.

St1 Nordic Oy korosti, että mekanismin luoman hallinnollisen taakan hillitsemiseksi olisi hyvä, että jos jokaista yksittäistä päästövähennyskohdetta ei tarvitsisi hyväksyttää Energiavirastolla etukäteen. Sen sijaan Energiavirastolle voisi ehdottaa toimenpiteiden kokonaisuutta tai ohjelmaa, joka toteutettaisiin hakemuksessa esiteltävän menetelmän mukaan. Lausuntoon yhtyivät myös Elävä Itämeri säätiö sr, Valio Oy, Maanvaalijat Oy ja Hiilensidonta ry.

Hyväksyttävät joustomekanismitoimet

Positiivinen esimerkkilista hyväksyttävistä vaihtoehtoisista päästövähennystoimista jakoi lausunnonantajien näkemyksiä. Osa lausunnonantajista oli sitä mieltä, että lista on

liian suppea ja sitä tulisi hankkeiden käynnistymisen varmistamiseksi laajentaa. Esimerkiksi sähkö-, biokaasu- ja vetykäyttöisten työkoneiden hankinta, kaatopaikkakaa-sujen hyödyntäminen, biogeenisen hiilidioksidin talteenotto ja lannankäsittelyn päästö-jen vähentäminen tulisi sisällyttää hyväksyttäviin toimiin.

Toisten mielestä lista oli taas liian laaja ja sen tulisi rajoittua vain muutamiin keinoihin eikä listaukseen tulisi sisältyä 10 kohdan avointa toimenpideluokkaa. Esimerkiksi Energiavirasto katsoi, että joustomekanismin toimeenpanon ensi vaiheessa tulisi te-hokkaan toimeenpanon varmistamiseksi säätää asetuksessa hyväksyttävistä toimista rajatusti, ja keskittyä erityisesti sellaisiin toimiin, jotka ovat laskentatavaltaan varmoja ja luotettavia. Muut lausunnonantajat, kuten Metsä Group, Metsäteollisuus ry ja Kes-kuskauppakamari, esittivät erityisesti metsien kiertoaikojen pidentämistä poistetta-vaksi listalta.

Todentajat

Lausuntopalautteessa esitettiin huoli todentajien riittävydestä ja akkreditointiproses-sin sujuvuudesta. Lausunnonantajat korostivat, että todentajien hyväksymisprosessin tulee olla sujuva ja että todentajien määrän ja osaamisen varmistaminen on tärkeää. Muutama lausunnonantaja korosti, että vaihtoehtoisia päästövähennystoimia tulisi voida hyväksyä osaksi joustomekanismia ja saada siitä todentajan lausunto, vaikka todentajan akkreditointiprosessi on vielä kesken.

Climate Analytics Finlandin mukaan todentajien pätevyysalueet on kirjattu liian ylei-sellä tasolla, ja toiminnassa sovellettaviksi mainitut standardit ovat lähinnä prosedu-raalisia hankkeen toteutuksen varmistavia ja toimijoiden luotettavuuden osoittavia standardeja. Näin ollen jää epäselväksi, mitä teknistä osaamistasoa ja millaisia las-kentamalleja tai metodologioita edellytetään, kun todentamista tehdään.

Ryhmätodennusta pidettiin pääosin perusteltuna ja hyvänä toimintatapana. Joidenkin mielestä neliöjuureen perustuva otoksen koko johtaa alle 15 kohteen ryhmissä koko-naismäärään suhteutettuna suhteellisen suureen kohdekohtaiseen tarkistusmäärään. Yksittäisissä lausunnoissa katsottiin, että kaavaa ryhmätodennukselle on vaikea mää-rittää ennen tapauskohtaisten ominaispiirteiden arvioimista ja pidettiin järkevämpänä edellyttää riittävät perustelut ryhmätodennukselle, jolloin mitään laskentakaavaa ei ase-tuksen tasolla tarvitsisi määrittää.

Kumoutumisriskireservi

Useat lausunnonantajat pitivät kumoutumisriskireserviä tarpeellisena, mutta riskireser-vin hallinnointia ja yksiköiden palauttamista pidettiin asetuksessa epämääräisesti mää-riteltyinä.

Monet lausunnonantajat esittivät, että maankäyttösektorin kumoutumisriskireservin osuus tulisi laskea 20 prosentista 10 prosenttiin, jotta sääntely ei aseta sektoreita epä-reiluun asemaan muihin päästövähennystoimiin nähden. Lisäksi kumoutumisriskireser-vin osalta toivottiin selkeytettävän, onko kumoutumisriskireservi jakelijakohtainen vai ja-kelijoille yhteinen ja mistä osuudesta määritetään reserviin siirrettävien päästövähennysten prosenttiosuus.

MTK piti ilmoitusvelvollisuuden määräaikoja ylimitoitettuna kireinä ottaen huomioon tuo-tantoketjujen luonteen. Esimerkiksi tuhon määrän selvittäminen saattaa kestää 3-18 kuukautta havainnon tekemisestä alkaen. MTK esittikin, että määräaikoja pidennetään olennaisesti, esimerkiksi 12-18 kuukauteen.

Eräässä lausunnossa kommentoitiin myös kumoutumisriskireservin käsitteitä. Lausun-non mukaan asetuksessa olisi hyvä käyttää samaa terminologiaa kuin EU:n CRCF:ssä,

jossa englanninkielisen termin "reversal" suomenkielinen vastine on "vapautuminen", ei "kumoutuminen".

Hiilivuodon välttäminen ja pysyvyys

Osa lausunnonantajista, kuten WWF Suomi ja Suomen luonnonsuojeluliitto, katsoivat, että asetuseruonnos on ristiriidassa jakeluvelvoitelain joustomekanismin hyväksymisvaatimusten kanssa. He ehdottivat, että toimia, joihin liittyy hiilivuodon riski, ei tulisi hyväksyä joustomekanismiin, jotta lain kielto hiilivuodosta toteutuisi. Jotkut lausunnonantajat taas katsoivat, että asetuksessa tulisi tarkentaa, mitä hiilivuodon välttämällä tarkoitetaan ja viitataan sillä maanomistajan omistamien maa-alueiden osalta sen varmistamiseen, että toimenpiteet eivät siirrä hakkuita toiselle alueelle kotimaassa tai ulkomailla.

Myös pysyvyysvaatimuksen osalta osa lausunnonantajista esittivät, että se tulisi määritellä täsmällisesti asetuseruonnoksesta. Muun muassa SYKE katsoi, että asetuseruonnoksen perusteella on epäselvää, millaista pysyvyyttä maankäyttösektorille kohdistuvilta toimilta edellytetään, ja että tällä hetkellä asetuseruonnoksesta voi saada sellaisen kuvan, että pysyvyys on määritelty vain hankkeen toimikauden ajaksi, koska kumoutumisriskireserviin siirretyt yksiköt palautetaan toimikauden päättyessä jakelijalle. Elävä Itämeri säätiön näkemyksen mukaan pysyvyyden määrittelyyn voitaisiin hakea pohjaa EU:n CRCF:stä, jossa on ensinnäkin erotettu pysyvät ja väliaikaiset hiilenpoistot ja määritelty nimenomaan hiiliviljelyn piiriin kuuluville toimille ja todentamisella ajalliset raamit. Muutama lausuja ehdotti yli 100 vuoden pysyvyyttä.

Joustomekanismin läpinäkyvyys

Monissa lausunnoissa tuotiin esille joustomekanismin läpinäkyvyyden tärkeyttä. Muutama lausuja peräänkuulutti julkisen rekisterin luomista, josta on mahdollista nähdä joustomekanismin alaiset hankkeet sekä ajantasaiset tiedot niiden ilmastovaikutuksista, todentamisesta ja valvonnasta.